

Noyan
DOĞAN

noyandogan@hurriyet.com.tr

Ekonomi yönetiminden **sanayici** ve sigortacılara aranızda çözün mesajı

YİNE mi aynı konu dediğinizi duyar gibiyim ama hem kamunun hem **sanayicinin** hem de sigortacıların gündemi bu konu. Bir süredir **sanayiciler** ile sigortacılar arasında soğuk rüzgarlar esiyor. Konunun detayına ara ara yazılarımda da değindim; neden bu noktaya gelindiğini sebepleri ile anlattım. Özetle, **sanayiciler**, 'tesislerimizi sigortalatamıyoruz, fiyatlar çok yüksek, Türkiye sigortasızlaştırılıyor' diye isyan ediyor; sigortacılar ise, 'sigorta bulunamaması diye bir durum söz konusu değil, yaptırın yaptırıyor' diye karşı çıkıyor.

Son olarak da bu konu, geçtiğimiz hafta perşembe günü, **İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO)** düzenlediği ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz ile Hazine ve Maliye Bakan Yardımcısı Osman Çelik'in de katıldığı 'Türkiye'de **Sanayinin** Sigortalanması: Sorunlar ve Çözüm Önerileri' başlıklı toplantıda konuşulup, tartışıldı. Toplantıyı yakından takip ettim. Sanki, sigortacılarla anlaşamıyoruz, duruma ekonomi yönetimi el atsın tadında düzenlenmiş bir toplantıydı.

SANAYİ SİGORTACI TARTIŞMASI

Sanayiciler; sigorta şirketlerinin enflasyon oranları ile örtüşmeyen düzeylerde fiyatlar belirlediği, **sanayinin** sigortalanması alanındaki sorunların giderek arttığı, Türk **sanayisinin** giderek büyüyen sigortasızlaşma riski ile karşı karşıya kaldığı, **sanayicilerin** sigorta yaptırmayı anlamsız bulduğu, hatta sigorta yaptırmamaya başladıkları gibi benzer tezleri ortaya koydu. Bu sefer bu söylemlerini ekonomi yönetiminin önünde yaptılar.

Sigortacılar da; yurtdışından aldıkları reasürans teminatının maliyetinin döviz bazında yüzde 100, yüzde 200 arttığını, teminat bulmakta zorlandıklarını, bunu da mecburen sigortalıları olan **sanayicilere** yansıtıklarını, üzerine bir de enflasyondan kaynaklı kıymet artışlarının getirdiği fiyat artışlarının eklendiği gibi bugüne kadar söylediklerinin benzerini ekonomi yönetiminin önünde tekrarladılar.

Peki, ekonomi yönetimi

bunların karşısında ne dedi? Özetle paylaşayım, çünkü burası önemli. Cevdet Yılmaz, firmaların faaliyetleri sürecinde karşılaşacakları riskleri yönetebilmek için sigortanın korumasına ihtiyaç duyduğunu, reasürans piyasasındaki daralma ve maliyet artışının **sanayicilere** prim artışı olarak yansıdığını ve **sanayicilerin** sigorta teminatı bulmakta zorluk çektiğini belirterek, "Sorunları aşma yönünde **sanayicilerimizin** ve sigorta sektörünün ortak akıl ve işbirliği içinde çalışacaklarına inancımız tamdır" dedi.

EKONOMİ YÖNETİMİ NE DEDİ?

Osman Çelik de benzeri bir açıklama yaparak, "**Sanayi** sektörünün kurumsal risk yönetim sistemlerinin yeterli seviyede olmaması, daha düşük primler ödemek amacıyla eksik sigorta yaptırılması, enflasyona bağlı değişikliklerin göz ardı edilmesi **sanayiciler** açısından sorun. Temel ilke, riskin mutlaka sigortalanabilir hale getirilmesidir" şeklinde konuştu.

KİM DOĞRU SÖYLÜYOR?

Gördüğüm kadarıyla **sanayiciler**, ekonomi yönetiminden umduklarını bulamadı. Ne umuyorlardı? Muhtemelen, ekonomi yönetiminin, 'duruma biz el atarız, gerekeni yaparız' demesini bekliyorlardı ama olmadı. Özetle ekonomi yönetimi, 'her iki tarafı da anlıyoruz ama bunu aranızda çözmeniz gerekiyor' mesajını verdi.

Şunu da belirtmekte fayda var; ortada çözülecek bir sorun var mı, işin o tarafı da tartışılır. Ortada bir tezat var. **Sanayici**, sigorta bulamıyoruz diyor, sigortacılar **sanayi** tesislerinin yüzde 90'ının sigortalı olduğunu söylüyor. Elbette, sigortalı olmayan tesisler de var. Kim onlar? Hiçbir önlem almayan, önlem almak için yatırım yapmak yerine, 'sigortaya para öderim, hasar olursa sigorta şirketi öder' diyen kesim.

Şu da var, böyle büyük bir deprem yaşanmışken, Marmara'da büyük bir deprem beklenirken, enflasyon ve döviz kurundaki artışlar ortadayken; ben, 'sigorta yaptırmayacağım' diyen bir **sanayici** olacağımı zannetmiyorum.

Şirketleri bekleyen riskler

Ferda Besli

ferda.besli@besfin.com

2024 yılında faiz ve ücretlerin net katma değeri içindeki payı çok artacak. 8 Şubat 2024 Perşembe günü TCMB'nin yeni başkanı Sayın Fatih Karahan basın toplantısında 2024'ün ilk enflasyon raporunu açıkladı. Bu rapor da baz ettiğimizde yukarıda belirtilen risklerin artacağını öngörüyoruz. 2024 hedef enflasyonu yüzde 36, 2025 yılı yüzde 14 ve 2026 enflasyonu yüzde 9 ola-

rak belirlendi. Ocak 2024 ayına ait piyasa beklenti anketine göre oldukça farklı. Piyasa beklenti anketi 2024 için yüzde 42,04, 600 baz puan daha üzerinde. 24 ay sonrası için ise yüzde 23,69 iken TCMB yüzde 16 ve yaklaşık 800 baz puan yukarıda. Peki neden bu kadar fark oluşuyor. Benim görüşüm, bu çalışmaya katılanların ağırlığının yüzde 76'sı finans sektöründendir. 52'si finans 16'sı reel sektördür. Finans sektörü risklere daha çok odaklıdır ve senaryolarda aşağı yönlü riskler finansçılar için daha önemlidir. Önerim reel sektör ve üniversitelerin ağırlığının artması.

Raporda öne çıkan konular, asgari ücret artışlarının enflasyon üzerine etkisi, kiralar, iç talep te hız kaybetse de devam eden trend, ücretsiz doğal gaz desteği-

nin bitmesi ile enflasyona etkileri, kredi kartı kullanımı ve mevduat ve kredi faizlerinin yüksek seyri konuları raporda öne çıkıyor. Bugün iki konuya dikkat çekmek istiyorum. Birincisi faiz, ikincisi ise ücret artışları. Raporda asgari ücret artışlarının TCMB beklentilerinin üzerinde yapılması nedeniyle 2024 yılı enflasyonuna yüzde 1.5 etkisinin olduğu belirtilmektedir. **İstanbul Sanayi Odası'nın** hazırladığı 500 Büyük Sanayi Kuruluşu çalışmasına göre 2022 yılında yaratılan 720 milyar TL net katma değeri içinde ödenen maaş ve ücretin payı yüzde 26,9 ve 194 milyar TL, ödenen faizlerin payı yüzde 18,6 ve 134 milyar TL ve şirketlerin karlarının payı yüzde 54,5 ve 392 milyar TL. 2024 yılında bu paylar faizlerin

ve ücretlerin artması nedeniyle değişecek. Çünkü 2022, 2023 ve 2024 yılına ait ortalama kredi faizi sırasıyla yüzde 23,7, yüzde 28,6 ve yüzde 53,7. 2024 yılına ait kredi faizi 2022 yılının iki katı 2023 yılının 1.88 katı. Faaliyet karlarının yarısından fazlası finansman giderlerine gidecek 2024 yılında. Sayın Başkan Fatih Karahan faizlerin düşmesiyle ilgili olarak yakın bir tarih için öngörüsü yok ve şunu söylüyor "önümüzdeki dönemde faiz indirimlerinin zamanlaması ve hızı önem kazanmıştır" ne zaman belli değil. Benim önerim Temmuz 2024'te başlamaları. Çünkü hem baz etkisi ile hem de aylık enflasyonun tarihsel ortalamalara yaklaşması ile Temmuz 2024 enflasyonu bizim hesabımıza göre yüzde 58,5 ve Ağustos

2024 enflasyonu yüzde 47,4'e inecektir. Yüzde 74,2 ile pik yapacağı Mayıs 2024'e göre enflasyon çok hızlı düşecektir. Piyasa daha geç bir indirim bekliyor ancak bu beklentilerin gerçekleşmesi halinde şirketleri faiz giderlerinin çok daha artacaktır.

İkinci konu dünyada yeni bir trend ücretler 2023 yılında hem ülkemizde hem de dünyada enflasyonun üzerinde arttı. Örneğin 2023 yılında enflasyon yüzde 64,8 ücret artışı yüzde 100. ABD de aynı durum söz konusu, enflasyon yüzde 3,4 ücret artışı yüzde 5,2. Avrupa Birliği'nde enflasyon yüzde 2,9 ücret artışı yüzde 4,6. ECB'nin araştırmasına göre de bu trend 2024 yılında devam edecek. Yüzde 2 hedef enflasyona karşın 2024 yılında ücretler yüzde 4,5 artacak. Artık emeğin

karşılığı olan ücret ülkemizde de ucuz olmayacak. Şirketlerimizin satışlarının yüzde 32'si ihracat olduğuna göre global pazarlara mal ve hizmet satmak düşük katma değerli ürünler ile artık mümkün değil. Bu nedenle mevcut insan kaynaklarımızın niteliğini, yeteneklerini artırarak ve geliştirerek yeni bir dönem başlatmak zorunlu hale geliyor.

Sonuç olarak, şirketler için 2024 yılında iki risk var. Birincisi yüksek kredi maliyetleri. İkincisi ücret artışlarındaki kalıcı trend. Bu risklerin etkisini negatif artıracak iki önemli gelişme de TL'nin yabancı paralara karşı daha stabil hale gelmesi ve yurt içi ve dışı talebin zayıflığı. Bu açıdan 2024 daha farklı bir yıl olacak ve karın net katma değeri içindeki payı gerileyecek.

Türkiye'nin verimlilik potansiyeli yüzde 32

Enerji Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği (ENSİA) Yönetim Kurulu Başkanı Alper Kalaycı, ton eşdeğer petrol (TEP) cinsinden enerji tüketiminin Gayri Safi Yurt İçi Hasılaya (GSYİH) oranı olarak tanımlanan Enerji Yoğunluğu'nda Türkiye'nin arzu edilen seviyeden uzakta olduğunu vurguladı.

Kalaycı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından Ocak ayı içerisinde yayınlanan 2. Enerji Verimliliği Eylem Planı'nda 2024-2030 yılları arasında 20,2 milyar dolar enerji verimliliği yatırımı ve 2024-2030 yılları arasında birincil enerji tüketiminde yüzde 16 azalma sağlanması hedeflendiğine dikkat çekti.

37,1 MTEP (Milyon ton eş değeri petrol) seviyesine karşılık gelen verimlilik hedefinin yakalan-

ması için sanayi kuruluşlarındaki sistemlerde mevcut tüketimi azaltacak yatırımlar yapılmasının öneme işaret eden Alper Kalaycı, ENSİA Kurumsal Üyesi Escon Enerji'nin saha inceleme sonuçlarına göre Türk sanayisindeki enerji verimliliği potansiyelinin yüzde 32 seviyesinde olduğunu belirtti. Türkiye'nin 51 şehrinde, 14 farklı sektörde, 411 sanayi kuruluşu ve 23 ticari binada yapılan araştırmada, şirketlerin yüzde 20 ilâ yüzde 50 arasında daha az enerji tüketerek aynı üretimi yapabileceğinin ortaya çıktığını kaydeden Kalaycı şu değerlendirmeyi yaptı: "Kurumsal Üyemiz Escon'un 185'i ISO 500, 69'u ISO İkinci 500 listesinde yer alan şirketlerde yaptığı analizler; atık ısıların geri kazanımı, soğutma, iklimlendirme, pompa, fan gibi yüksek seviyede

enerji tüketen sistem ve ekipmanlarda yapılacak modernizasyon ve otomasyon yatırımları ile çok daha yüksek seviyede enerji verimliliği sağlanabileceğini ortaya koyuyor. Bu noktada sağlanacak başarı ülkemizin Enerji Yoğunluğu seviyesinde de çok daha hızlı bir düşüşü beraberinde getirecek. Türkiye'nin temiz enerji yatırımlarında tüm dünyanın alkışladığı başarısını enerji verimliliği alanında sağlaması ve bu alanda çağ atlaması gerektiğine inanıyoruz."

Türkiye'nin enerji yoğunluğu seviyesinin son 10 yılına ilişkin veriler aktaran Kalaycı, "Türkiye'de 2013 yılında Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'ya bin euro değerinde katkı sağlamak için 155 kg eşdeğeri petrol tüketilirken, 2023 yılında bu seviye ancak 150 kg seviyesine düşürülebildi. Danimarka'nın aynı tüketimi 75'ten 58'e, Almanya'nın 123'ten 100'e, Yunanistan'ın 143'ten 124'e, Romanya'nın 232'den 186'ya, Portekiz'in 137'den 119'a düşürmeyi başardığını görüyoruz. Hayatımızın vazgeçilmezi olan enerjinin sürekliliği ise doğal kaynakların korunması ve bu kaynaklardan en verimli bir şekilde yararlanılmasına bağlı. Enerji tasarrufuna harcanan her 1 dolar, enerji üretimine harcanan 2 dolardan çok daha fazla değer yaratıyor" dedi. ● İZMİR